

Bruselj, 28. maj 2021
(OR. en)

9032/21

ENV 331
CLIMA 119
IND 141
CHIMIE 59
TRANS 319
AGRI 232
ENER 198
SAN 315
COMPET 386
ECOFIN 468
CONSOM 123
MARE 17
RELEX 463

DOPIS

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Zadeva:	Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Pot do zdravega planeta za vse – Akcijski načrt EU: Naproti ničelnemu onesnaževanju zraka, vode in tal

1. Komisija je 12. maja 2021 sprejela navedeno sporočilo „Pot do zdravega planeta za vse – Akcijski načrt EU: Naproti ničelnemu onesnaževanju zraka, vode in tal“ kot enega osrednjih ciljev evropskega zelenega dogovora.
2. Komisija je v svojem sporočilu določila nov splošni okvir za ukrepanje EU proti onesnaževanju. Ta okvir temelji na devetih vodilnih pobudah in drugih ukrepih, vključno z zakonodajnimi predlogi, ter daje smernice za to, kako preprečevanje onesnaževanja vključiti v vse zadevne politike EU, pospešiti izvajanje ustrezne zakonodaje EU in prepoznati morebitne vrzeli. Da bi ta akcijski načrt EU usmeril proti splošnemu cilju zdravega planeta za vse do leta 2050, so v njem določeni ključni cilji za leto 2030, ki bodo služili kot kazalniki za merjenje napredka pri zmanjševanju onesnaževanja pri viru in temeljili na obstoječi zakonodaji in pobudah v zvezi z onesnaževanjem zraka in onesnaževanjem s hrupom, biotsko raznovrstnostjo, pesticidi, mikroplastiko in odpadki.

3. Akcijski načrt EU temelji na dveh delovnih dokumentih služb Komisije z naslovom „Na poti k okviru spremljanja in napovedovanja za cilj ničelnega onesnaževanja“ ter „Digitalne rešitve za ničelno onesnaževanje“.
 4. Komisija je 21. maja 2021 akcijski načrt predstavila Delovni skupini za okolje in obravnavala začetna vprašanja.
 5. Kot pomoč pri izmenjavi mnenj na prihodnji seji Sveta za okolje 10. junija 2021 vam v prilogi pošljamo informativno predstavitev predsedstva, ki vsebuje tri vprašanja za strukturiranje razprave.
 6. Odbor stalnih predstavnikov naj se seznani z informativno predstavitevjo predsedstva in jo pošlje Svetu za izmenjavo mnenj na seji 10. junija 2021.
-

**Seja Sveta za okolje,
10. junij 2021**

– izmenjava mnenj

Pot do zdravega planeta za vse – Akcijski načrt EU: „Naproti ničelnemu onesnaževanju zraka, vode in tal“

Informativna predstavitev predsedstva z vprašanji za ministre in ministrice

Od leta 2019 se v okviru evropskega zelenega dogovora¹ izvajajo različne politike in ukrepi, katerih cilj je doseči podnebno nevtralnost do leta 2050, hkrati pa spodbujati sinergije med različnimi sektorji. Da bi se odzvali na stalne grožnje ljudem, živalim in ekosistemom, je v evropskem zelenem dogovoru EU pozvana, da *„mora bolje spremljati, preprečevati in odpravljati onesnaževanje zraka, vode, tal in potrošniških proizvodov ter poročati o teh dejavnostih“*².

Ambicije, prednostne naloge in cilji

Sporočilo „Pot do zdravega planeta za vse – Akcijski načrt EU: Naproti ničelnemu onesnaževanju zraka, vode in tal“³, ki ga je Evropska komisija sprejela 12. maja 2021, je zadnji element v tem sklopu novih strategij in politik, ki podaja vizijo za vzpostavitev okolja brez strupov v EU ter vsa trenutna in načrtovana prizadevanja združuje v celostni pristop, v ospredju katerega je preprečevanje onesnaževanja. V ta namen je bila ob upoštevanju načel iz Pogodbe, zlasti previdnostnega načela, načela preventivnega ukrepanja, načela, da je treba okoljsko škodo prednostno odpravljati pri viru, ter načela odgovornosti povzročitelja, določena učinkovitejša „hierarhija za ničelno onesnaževanje“.

¹ COM(2019) 640.

² COM(2021) 400, str. 1.

³ Glej prejšnjo opombo.

Na vrhu obrnjene piramide ukrepanja je preprečevanje, saj je treba onesnaževanje vedno preprečiti pri viru in le če to ni mogoče, bi ga bilo treba čim bolj zmanjšati. V ta namen je nujno, da se preuči način oblikovanja, proizvodnje, dobave, opravljanja in/ali uporabe in odstranjevanja blaga in storitev. Nazadnje je treba nastalo onesnaženost sanirati in nadomestiti s tem povezano škodo.

Cilj ničelnega onesnaževanja je medsektorski cilj, ki v sinergiji s cilji za čisto in krožno gospodarstvo ter obnovitev biotske raznovrstnosti prispeva k agendi ZN za trajnostni razvoj do leta 2030 in dopolnjuje cilj podnebne nevtralnosti do leta 2050.

Glavni cilj tega akcijskega načrta je spodbujati vključevanje preprečevanja onesnaževanja v vse ustrezne politike EU, ustvariti čim večje sinergije na učinkovit in sorazmeren način, okrepiti izvajanje in ugotoviti morebitne vrzeli ali kompromise. Za spodbuditev ukrepanja je v akcijskem načrtu določenih šest ciljev za leto 2030, ki segajo od onesnaževanja zraka in onesnaževanja s hrupom do kemičnih pesticidov, mikroplastike in nastajanja odpadkov.

Te cilje spremlja sklop ukrepov, ki jih je treba izvesti med letoma 2021 in 2024 ter so skupaj z devetimi vodilnimi pobudami, predstavljenimi v besedilu, zasnovani tako, da dopolnjujejo številne druge pobude in instrumente evropskega zelenega dogovora, s tem pa prispevajo k izboljšanju našega zdravja in dobrega počutja, ohranjanju ekosistemov in doseganju ničelnega onesnaževanja zaradi proizvodnje in potrošnje. Večina ciljev je povezanih z ocenami in revizijami zakonodaje, da bi se izboljšalo izvajanje in izvrševanje pravnih instrumentov, ki obravnavajo zlasti hrup ter kakovost vode, zraka in tal.

Da bi dosegli prehod na ničelno onesnaževanje, so v akcijskem načrtu določeni ukrepi za zagotovitev strožjega izvajanja in izvrševanja, spodbujanje ukrepanja v celotni družbi, spodbujanje svetovnih sprememb ter spremljanje napredka, predvidevanje trendov in vključevanje ničelnega onesnaževanja.

Izboljšanje našega zdravja in dobrega počutja

Glavni cilj sporočila je zmanjšati neenakosti v zdravju z ničelnim onesnaževanjem in podpreti ukrepe v mestih. V ta namen je predlagana okrepitev skupnega delovanja različnih sektorjev na nacionalni, evropski in mednarodni ravni. Socialna razsežnost akcijskega načrta se osredotoča na politike v zdravstvenem sektorju, na primer v okviru načrta za boj proti raku, in njegovo povezavo z okoljsko zakonodajo, kot so trenutni in prihodnji pregledi direktive o kakovosti zraka, direktive o pitni vodi, direktive o kopalnih vodah in direktive o čiščenju komunalne odpadne vode, ter strategijo za kemikalije. Urbanistično načrtovanje je ključno za zmanjševanje neenakosti, zato lahko nov razvoj v okviru strategije za trajnostno in pametno mobilnost, strategije „val prenove“, misij programa Obzorje Evropa in pobude „novi evropski Bauhaus“ pomembno prispeva k doseganju splošnega cilja ničelnega onesnaževanja in s tem povezanih vmesnih ciljev, kolikor ti spodbujajo ukrepe na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, tudi ob upoštevanju osnovnega namena teh instrumentov, tj. je prispevati k zmanjšanju onesnaževanja pri viru.

Živeti ob upoštevanju omejitev našega planeta

Onesnaženost je z leti povzročila izreden pritisk na naše ekosisteme, kar ogroža biotsko raznovrstnost. V akcijskem načrtu so določeni jasni ukrepi, ki so neposredno povezani z okoljem, pri čemer je poudarjen pomen prihodnjih pravno zavezujočih ciljev EU za obnovo narave v okviru strategije EU za biotsko raznovrstnost in prihodnje strategije EU za tla. Potreben je tudi regionalni pristop k ničelni onesnaženosti, pri čemer bodo spet ključnega pomena sinergije z obstoječimi regulativnimi okviri za varstvo zraka, sladkih voda, morij in oceanov, kot so direktiva o nacionalnih zgornjih mejah emisij, okvirna direktiva o vodah in okvirna direktiva o morski strategiji ter strategija „od vil do vilic“.

Naproti ničelnemu onesnaževanju zaradi proizvodnje in potrošnje

Način proizvodnje in potrošnje je ena od prednostnih nalog v okviru evropskega zelenega dogovora, akcijski načrt pa obravnava tudi industrijske in gospodarske razsežnosti poti do ničelnega onesnaževanja. Za doseg tega cilja je potreben krožen in okolju prijazen pristop h gospodarstvu, eden od vidikov katerega je olajševanje odločitev za ničelno onesnaževanje, tako da se izvajajo in izboljšujejo obstoječi okviri, kot so okoljski odtis izdelkov, akcijski načrt za krožno gospodarstvo, direktiva o industrijskih emisijah in znak EU za okolje, pa tudi prihodnje pobude, kot sta pobuda o zelenih zagotovilih in pregled direktive o obdavčitvi energije.

Skupaj zagotovimo preobrazbo za ničelno onesnaževanje

V akcijskem načrtu, ki zasleduje trojni cilj izboljšanja zdravja in dobrega počutja ljudi, priznavanja potrebe po življenju v mejah planeta ter prehoda na ničelno onesnaževanje zaradi proizvodnje in potrošnje, je poudarjen širok nabor novih in trenutnih pobud. Poudarjen je tudi pomen usklajenega načrtovanja in izvajanja, da se zagotovi stalen napredek pri doseganju splošnega cilja ničelnega onesnaževanja in s tem povezanih vmesnih ciljev, pri čemer je treba obravnavati onesnaževanje pri viru. To bo na najbolj sistematičen in trajnosten način ustvarilo dolgoročne koristi za okolje, pri čemer bodo upoštevana najnovejša znanstvena spoznanja in standardi, ki zagotavljajo zdravje naših državljanov in ekosistemov. Prizadevanje za ničelno onesnaževanje lahko hkrati spodbuja ukrepe in krepi priložnosti v okviru teh pobud.

Da bi omogočili strožje izvajanje in izvrševanje, je v akcijskem načrtu navedenih več ukrepov, kot so: razvoj novih skupnih ukrepov za skladnost, ki jih izvajajo nacionalni organi v povezavi z evropsko mrežo okoljskih agencij, inšpektorjev, revizorjev, policije, tožilcev in sodnikov; krepitev sodelovanja med okoljskimi in drugimi izvršilnimi organi za oblikovanje ukrepov za medsektorsko skladnost na nacionalni in čezmejni ravni; krepitev direktive o okoljski kriminaliteti; ocena in morebitna revizija direktive o okoljski odgovornosti; oblikovanje standardiziranih določb o zagotavljanju skladnosti na evropski in mednarodni ravni; spodbujanje visoko razvitih tehnologij ter okrepitev vloge civilne družbe pri nadzoru skladnosti.

Komisija bo v okviru osmega okoljskega programa razvila integriran okvir spremljanja in napovedovanja ničelnega onesnaževanja, v okviru katerega se bodo analizirale sinergije, spremljal napredek ter spodbujale celovite rešitve in priporočila – prvo poročilo je načrtovano za leto 2022, drugo pa za leto 2024. Da bi to dosegli, bo treba utrditi obstoječe strukture, kot so središča znanja in odličnosti EU za ničelno onesnaževanje. Evropska agencija za okolje, Skupno raziskovalno središče in nedavno ustanovljena evropska opazovalnica podnebja in zdravja bodo imeli ključno vlogo pri zbiranju podatkov za ta instrument spremljanja in napovedovanja.

Vzpostavitev nove deležniške platforme za ničelno onesnaževanje v sodelovanju z Odborom regij bo združila deležnike in strokovnjake z različnih področij politike za učinkovito vključevanje agende za ničelno onesnaževanje, pomoč pri zagotovitvi skupne odgovornosti ter spodbujanje sodelovanja in integriranih rešitev in ukrepov, s katerimi se zagotovijo čim večje sinergije s prizadevanji za razogljičenje in okrevanje po pandemiji COVID-19.

Na mednarodni ravni bo EU v skladu z akcijskim načrtom spodbujala cilj ničelnega onesnaževanja s pobudami trgovinske politike in prostotrgovinskimi sporazumi ter okrepila izvajanje in izvrševanje poglavij teh sporazumov o trgovini in trajnostnem razvoju.

Predlagana vprašanja za izmenjavo mnenj na seji Sveta za okolje 10. junija 2021:

- Kako države članice ocenjujejo pristop, področje uporabe in ambicioznost akcijskega načrta za ničelno onesnaževanje?
- Kako bi lahko glede na medsebojne povezave z več strategijami, predstavljenimi v okviru evropskega zelenega dogovora, povečali učinek sinergij?
- Kateri so po mnenju držav članic glavni ukrepi za izvajanje in izvrševanje iz akcijskega načrta za ničelno onesnaževanje?